

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1789/25
15.5.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Ирене Трифуновић Радуловић, председника већа, Марине Бркић и Иде Никитовић чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Љубомир Дабетић, адвокат из Београда, Др Агостина Нета 72, против тужене Републике Србије, Министарство правде, чији је законски заступник Државно правобранилаштво, Београд, Косовска 31, ради накнаде штете, одлучујући о жалбама тужиоца и тужене, изјављеним против пресуде Првог основног суда у Београду П 60089/21 од 21.06.2024. године, у седници већа одржаној дана 15.05.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване жалбе тужиоца и тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 60089/21 од 21.06.2024. године у ставу првом и другом изреке.

УКИДА СЕ пресуда Првог основног суда у Београду П 60089/21 од 21.06.2024. године у ставу трећем, четвртном и петом изреке и предмет се у наведеном делу **ВРАЋА** првостепену суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 60089/21 од 21.06.2024. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца, па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због повреде угледа, части, слободe и права личности због неоснованог лишења слободe исплати износ од 440.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 21.06.2024. године па до коначне исплате. Ставом другим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио да се обавезе тужена да на име накнаде нематеријалне штете по основу

претрпљених душевних болова због повреде угледа, части, слободе и права личности због неоснованог лишења слободе исплати већи износ преко досуђеног износа наведеног у изреци ове пресуде под I и то за износ од 880.000,00 динара, са траженом законском затезном каматом почев од дана пресуђења 21.06.2024. године па до коначне исплате на овај износ, као неоснован. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца против тужене, па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због умањења опште животне активности исплати износ од 150.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 21.06.2024. године па до коначне исплате. Ставом четвртим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио да се обавезе тужена да на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због умањења опште животне активности исплати већи износ преко досуђеног износа наведеног у изреци ове пресуде под III и то за износ од још 50.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 21.06.2024. године па до коначне исплате. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу надокнади трошкове парничног поступка у износу од 235.425,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности. Ставом шестим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка у делу којим је тражио да се обавезе тужена да исплати и законску затезну камату на досуђене трошкове парничног поступка наведене у изреци ове пресуде под V, почев од дана пресуђења па до дана извршности одлуке о трошковима поступка.

Против наведене пресуде, жалбу је благовремено изјавио тужилац из чијих навода произлази да пресуду побија против става другог и четвртог изреке, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права и тужена побијајући пресуду против става првог, трећег и петог изреке из свих законских разлога.

Испитујући правилност пресуде применом члана 386 и 402 Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11 са изменама и допунама), апелациони суд је оценио да су жалбе тужиоца и тужене делимично неосноване.

Према изнетим разлозима, решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Београду Кпп 123/13 од 10.01.2014. године, овде тужиоцу је, поред осталих окривљених, одређен притвор који по овом решењу има трајати најдуже до 11.01.2014. године, а рачуна се од 12.12.2013. године, када је лишен слободе. Према решењу судије за претходни поступак Вишег суда у Београду Кпп. 123/13 од 10.01.2014. године тужиоцу је поред осталих окривљених продужен притвор који по овом решењу има трајати најдуже до 10.02.2014. године. Решењем Вишег суда у Београду Кпп 123/13 Кв 238/14 од 24.01.2014. године, усвојена је жалба бранилаца окривљених, па је преиначено решење судије за претходни поступак Вишег суда у Београду Кпп 123/13 од 10.01.2014. године, тако што се, поред осталих, према овде тужиоцу укида притвор одређен решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Београду Кпп 123/13 од 10.01.2014. године, а који се рачуна од 12.12.2013. године, када је лишен слободе, па се одмах има пустити на слободу. Пресудом Вишег суда у Београду К 169/15 од 09.03.2018. године, поред осталих, оптужени АА на основу одредбе члана 423 тачка 2 ЗКП ослобођен је оптужбе да је извршио кривично дело злоупотреба службеног

положаја у помагању из члана 359 став 3 у вези става 1 КЗ у вези члана 33 КЗ. Пресудом Апелационог суда у Београду Кж1 978/18 од 13.12.2018. године одбијена је као неоснована жалба јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Београду и потврђена пресуда Вишег суда у Београду К 169/15 од 09.03.2018. године. Тужилац се пре подношења ове тужбе обраћао Министарству правде, захтевом за накнаду штете, на шта је Министарство правде дописом одговорило тужиоцу са предлогом за исплату износа од 220.000,00 динара, али овај предлог споразума није потписан.

Према налазу и мишљењу судског вештака медицинске струке неуропсихијатра др Милутина Ненановића, тужилац болује од дисфункционалног менталног функционисања лаког степена (пад нагонских и вољних динамизама, поремећаја спавања, трајног сетног расположења), а све то као последица реакције на стрес изазван неоснованим хапшењем и скоро петогодишњим трајањем неоснованог судског поступка, тј. све до ослобађајуће пресуде. На дан прегледа, тужилац не болује од трајне душевне болести или поремећености, али је особа нарушеног складног менталног функционисања трајно, поређено са његовим душевним здрављем пре хапшења, што је последица душевног бола изазваног повредом части, угледа, личности и слободе, а посебно због трпљења секундарног страха који ће трајати и у будућности, те да последично код тужиоца постоји умањење животне активности 5%. Према изјашњењу судског вештака, тужилац се свесно определио да се сам бори са трауматским факторима - притвором и кривичним поступком, тј. да ангажује сопствене механизме одбране личности и да не тражи помоћ психијатра, што проистиче из ставова његове супкултурне средине, успео је у тој намери, али је претрпео значајне последице које су сада евидентне у оштећењу кључних психичких функција и због тога тужилац сада не поседује медицинску документацију. Са аспекта научне психијатрије и доктрине форензичке (судске) психијатрије, немогуће је раздвајање последице настале због притвора и оне које су настале услед вођења кривичног поступка, јер је све ово за тужиоца трауматично и нанело му је неправду и психичке патње са последицама без његове заслуге. Тужилац је трпео страх и стрепњу која се према доктрини форензичке психијатрије дефинише као секундарни страх који је трпео од притвора 12.12.2013. године до пуноважне ослобађајуће пресуде 2018. године и који се наставио нижег интензитета и одржава се до данас и трајаће и у будућности, посебно због душевне патње настале повредом части, угледа, слободе и права личности. Тужилац сада има рестрикцију социјалног тј. друштвеног функционисања, рестрикцију професионалних активности и трајно оштећење основног расположења до перзистентне сете, те има умањење животне активности коју је вештак утврдио користећи тростепену међународну скалу душевних болова која се градира на лаке, средње и тешке, па се лаки душевни болови на стостепеној скали процене социјалног и професионалног функционисања оцењују у распону од 1-24%. Тужилац је у конкретном случају трпео душевне болове лаког степена, те је закључак судског вештака да је умањење животне активности 5%.

Према наводима тужиоца, услед наведеног догађаја, од њега су окретали главу на другу страну, како у фирми, тако и у комшилуку, његова супруга је трпела последице на послу зато што је приведен, њихово дете од две године је одбијало да спава, да иде у вртић, да се купа, зато што није било тужиоца, а ова сазнања су тужиоцу стварала велику нервозу. Тужилац није могао да добије лиценцу од Савеза рачуновођа ревизора

Србије. Био је на доста разговора за посао и 5 година није добио адекватно запослење зато што је трајао кривични поступак. Тужилац је тешко поднео психички лишавање слободе, као и режим притвора, одвајање од породице и однос средине према тужиоцу после лишења слободе. У притвору је боравио у лошим условима, стално је мислио о породици, а цео догађај је био медијски пропраћен.

Првостепени суд је применом члана 583-595 ЗКП, члана 200 и 277 Закона о облигационим односима и члана 232 ЗПП оценио да тужиоцу као лицу које је провело у притвору 44 дана, а притом је правноснажном пресудом ослобођен од оптужбе за кривично дело које му је стављено на терет, припада право на накнаду штете имајући у виду интензитет патњи које је тужилац претрпео. Адекватну накнаду на име нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе чини износ од 440.000,00 динара, док је преко наведеног износа у ставу другом изреке одбијен тужбени захтев за овај вид штете у износу од још 880.000,00 динара, налазећи да се досуђеним износом код тужиоца постиже пуна сатисфакција. Поред тога, првостепени суд је закључио да је основан и тужбени захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете због претрпљених душевних болова због умањења животне активности у износу од 150.000,00 динара, који је тужиоцу досуђен применом члана 200 и 277 ЗОО и члана 232 ЗПП у ставу трећем изреке, док је у ставу четвртом изреке у преосталом делу одбијен тужбени захтев за износ од још 50.000,00 динара, јер се досуђеним износом код тужиоца постиже пуна сатисфакција за постојање 5% умањења животне активности тужиоца, имајући у виду налаз и мишљење и изјашњење судског вештака, односно да тужилац болује од дисфункционалног менталног функционисања лаког степена који је изазван неоснованим хапшењем и скоро петогодишњим трајањем неоснованог судског поступка, све до ослобађајуће пресуде, а који је последица реакције на стрес и да је тужилац особа нарушеног складног менталног функционисања трајно, поређено са његовим душевним здрављем пре хапшења, а што је последица душевног бола изазваног повредом части, угледа, личности и слободе, а посебно због трпљења секундарног страха који ће трајати и у будућности.

Правилна је и у свему на закону заснована одлука првостепеног суда у ставу првом и другом изреке којим је тужиоцу на име накнаде штете по основу претрпљених душевних болова због повреда угледа, части, слободе и права личности досуђена накнада у износу од 440.000,00 динара, а одбијен захтев тужиоца за исплату од још 880.000,00 динара. Таква одлука је резултат правилно утврђеног чињеничног стања заснованог на правилној оцени доказа, док је на тако утврђено чињенично стање првостепени суд правилно применио члан 200 ЗОО, налазећи да степен повређеног добра оправдава досуђивање накнаде у износу од 440.000,00 динара, док се правилност одлуке у том делу жалбеним наводима не доводи у сумњу. Такође, није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1-3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку на које апелациони суд пази по службеној дужности, док се у жалби тужене неосновано указује на битну повреду из тачке 12 наведене законске одредбе. Изрека пресуде у овом делу је јасна и разумљива, није противречна изнетим разлозима о битним чињеницама који су јасни и потпуни, те се њена законитост и правилност могу испитати.

Ценећи све субјективне и објективне околности које утичу на природу, тежину и

трајање душевних болова изазваних лишењем слободе, као што су дужина трајања лишења слободе, неизвесност у трајању лишења слободе, породичне и пословне прилике оштећеног и остале патње које је тужилац у вези са тим трпео, узевши у обзир природу кривичног дела које је тужиоцу стављено на терет и његов ранији живот, као и све друге околности из члана 200 став 2 Закона о облигационим односима, овај суд је становишта да је првостпени суд правилно одмерио висину која је тужиоцу досуђена на име накнаде штете по основу претрпљених душевних болова због повреда угледа, части, слободе и права личности.

Правилно је и у складу са одредбом члана 277 Закона о облигационим односима тужена обавезана да на досуђени износ накнаде, плати законску затезну камату од дана доношења првостепене одлуке, као дана када је висина штете и новчане накнаде утврђена, до исплате.

Апелациони суд је имао у виду и остале жалбене наводе парничних странака који се односе на потврђени део побијане пресуде и налази да они нису од утицаја на другачију одлуку, па их посебно није образлагао.

Из изнетих разлога, применом члана 390 ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке ове одлуке.

Међутим, основано се у жалби тужиоца и тужене указује да је у ставу трећем и четвртном изреке у погледу одлуке о захтеву за накнаду штете на име претрпљених душевних болова због умањења животне активности, побијана пресуда захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП, с обзиром да у наведеном делу пресуда има недостатака због којих се не може са сигурношћу испитати, разлози су нејасни, као што у битним чињеницама постоји противречност између онога што се у разлозима пресуде наводи и садржини исправа. Осим тога, у погледу наведеног, због погрешне примене материјалног права, чињенично стање је остало непотпуно утврђено.

Наиме, одредбом члана 584 став 1 тачка 1 Законика о кривичном поступку (“Сл гласник РС”, бр.72/2011...27/2021-одлука УС и 62/2021-одлука УС) прописано је да се неосновано лишеним слободе сматра лице које је било лишено слободе, а није дошло до покретања поступка, или је правноснажним решењем поступак обустављен или је оптужба одбијена, или је поступак правноснажно окончаан одбијајућом или ослобађајућом пресудом, док је ставом 2 прописано да накнада штете не припада лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе.

Код чињенице да судски вештак утврђује да због душевног бола изазваног повредом части, угледа, слободе и права личности, а посебно због трпљења секундарног страха, који ће трајати и у будућности, код тужиоца постоји умањење животне активности 5% и да је тужилац трпео страх и стрепњу која се дефинише као секундарни страх од притвора до ослобађајуће пресуде и који се наставио нижег интензитета и трајаће и у будућности, да је немогуће раздвајање последица због притвора и услед вођења кривичног поступка, као и да је уобичајени страх који прати неосновано лишење слободе по правилу конзумиран накнадом штете за претрпљене

душевне болове због повреде личних права какви су част, углед и достојанство личности, остало је нејасно јер су о томе изостали разлози, у чему се састоји узрочна веза између настанка умањења животне активности од 5 % код тужиоца и његовог боравка у притвору, као што је изостало и изричито изјашњење судског вештака неуропсихијатра да ли је боравак тужиоца у притвору проузроковао последицу редуковања тужиочевих способности у том обиму. За успостављање одговорности тужене јесте значајна, али не и довољна чињеница, да је болест дијагностикована код тужиоца по окончању поступка, већ је с обзиром на сазнања којима медицинска струка располаже, неопходно да се судски вештак о узрочно-последичној вези између боравка у притвору и настанка болести, изричито изјасни. То је од значаја, јер приликом одређивања притвора, кривични суд има поступати само у границама прописаним одредбама Законика о кривичном поступку, које садрже тачно прописане услове под којима се притвор може изрећи. Стога, лишење слободе поштовањем законом утврђених критеријума и правила поступања, улази у круг овлашћења државних органа у циљу гоњења учинилаца кривичних дела, па законито поступање државних органа, по правилу производи страх који лишење слободе носи по редовном току ствари код просечног човека. Само у случају да је страх који је притвореник трпео као последицу радњи органа тужене, превазилазио обим уобичајеног страха и на тај начин проузроковао последице у психичкој сфери притвореника, а да је то резултат објективних а не субјективних околности, може бити основа за одговорност тужене.

У односу на штетне последице неоснованог лишења слободе, по правилу се досуђује јединствен износ накнаде, при чијем одмеравању се узимају у обзир све околности конкретног случаја, док су критеријуми који су од значаја за одмеравање накнаде објективни (дужина боравка у притвору, или у задржавању, услови боравка, врста кривичног дела која је оштећеном стављена на терет, објављивање информација у вези оштећеног у штампи, опште интересовање јавности за ток кривичног поступка и друго), као и субјективне (животна доб оштећеног, његово породично стање, занимање, однос средине у којој оштећени живи према њему пре и после лишења слободе и слично). На лицу које је било лишено слободе је пак, терет доказивања да је умањење животне активности последица претрпљеног страха и повреде части, угледа, слободе и права личности, који су превазилазили оквир уобичајеног страха и повреде части, угледа, слободе и права личности да би му било оправдано и за умањење животне активности досудити посебну накнаду, док донета одлука такве разлоге не садржи.

Изостало је и образложење првостепеног суда од каквог је значаја за досуђивање накнаде штете по основу претрпљених душевних болова због умањења животне активности навод судског вештака да је немогуће раздвајање последице насталих због притвора и оних које су настале услед вођења кривичног поступка, те последично није разграничено који проценат умањења животне активности је последица неоснованог лишења слободе, а који проценат је последица вођења кривичног поступка. Такође, првостепени суд није дао јасне разлоге да ли је и од каквог утицаја чињеница да је тужилац свесно одабрао да се сам бори са трауматским факторима, без стручне помоћи и непостојање медицинске документације тужиоца и да ли би медицинска документација била од утицаја на процену тренутка настанка обољења, психичка стања тужиоца у различитим временским периодима, побољшање или погоршање његовог стања и чињенице које на то утичу.

Наведени пропусти су за последицу имали то да су због погрешне примене материјалног права у наведеном делу одлуке, одлучне чињенице које се тичу природе и интензитета страха који је тужилац претрпео (с обзиром да се има узети као релевантан само онај страх који превазилази уобичајени страх у таквој животној ситуацији) и да ли је и на који начин тај страх узроковао трајне последице у психичкој сфери тужиоца независно од вођења кривичног поступка, остале неутврђене.

Стога је донета одлука као у ставу другом изреке, те је првостепена одлука применом члана 391 и 392 став 2 ЗПП укинута у наведеном делу и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Како одлука о трошковима парничног поступка зависи од коначног исхода спора то је применом одредбе члана 165 став 3 ЗПП морала бити укинута.

Првостепени суд ће у поновном поступку, имајући у виду истакнуте примедбе, ценити испуњеност услова да се тужиоцу досуди накнада на име душевних болова због умањења животне активности, нарочито узевши у обзир да душевни болови због неоснованог лишења слободе представљају јединствен вид штете која обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног, док је за остварење накнаде за душевни бол због умањења животне активности као посебног вида штете, на тужилачкој страни терет доказивања да је настанак психичких сметњи код тужиоца последица претрпљеног страха током боравка у притвору који није уобичајен, а да се релевантним за то имају сматрати само разлози објективног карактера (као што је на пример непосредна опасност по живот и тело притвореника и слично). За одлуку коју донесе изложиће разлоге о битним чињеницама и доказе из којих те чињенице утврђује, као и прописе на којима одлуку заснива, како би се њена законитост и правилност могле испитати, посебно ценећи наводе судског вештака да је немогуће раздвајање последице насталих због притвора и оних које су настале услед вођења кривичног поступка и непостојање медицинске документације тужиоца.

Председник већа-судија
Ирена Трифуновић Радуловић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасминао Ђокић